

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА І
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА,
СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

КАФЕДРА ЗООГІЄСТИ ТА ВЕТЕРИНАРІЇ

ЗАГАЛЬНА МІКРОБІОЛОГІЯ І ВІРУСОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для виконання курсової роботи
студентами денної форми навчання
напряму підготовки 6.051401 – “Біотехнологія”

Миколаїв
2015

УДК 579.2

ББК 28.4

3 14

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету ТВППТСБ Миколаївського національного аграрного університету від 30.04.2015 р., протокол № 8.

Укладачі:

В. А. Кириченко – канд. с-г наук, доцент кафедри зоогієни та ветеринарії, Миколаївський національний аграрний університет.

С. П. Кот – канд. біол. наук, доцент кафедри зоогієни та ветеринарії, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

Калиниченко Г. І – кандидат с-г наук, доцент кафедри технології виробництва продукції тваринництва, Миколаївський національний аграрний університет;

Баркарь Є.В. кандидат с-г наук, доцент кафедри генетики, годівлі тварин та біотехнології, Миколаївський національний аграрний університет.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Загальні вимоги до оформлення роботи.....	5
2. Вимоги до виконання окремих розділів.....	8
2.1. Зміст.....	8
2.2. Вступ.....	8
2.3. Основна частина.....	9
2.4. Висновки.....	10
2.5. Література.....	10
3. Список тем курсової роботи.....	11
Список використаної літератури.....	12

ВСТУП

Сучасний стан розвитку біотехнології з особливою очевидністю свідчить про важливість і значення мікробіології та вірусології у підготовці інженерів – біотехнологів. Це пов'язано з поглибленням знань про біологію мікроорганізмів, про їх роль в існуванні біосфери, їх участь у колообігу речовин в природі, їх участь у різних процесах в організмі людини і тварин на різних етапах онтогенезу.

Знання в області мікробіології та вірусології дозволяють фахівцю направлено регулювати мікробіологічні процеси при заготівлі кормів, зберіганні, транспортуванні і переробці молока і м'яса, при виробництві продуктів харчування, виробництві лікарських препаратів, вакцин і інших специфічних профілактичних препаратів.

Постійно оновлюється методичний арсенал мікробіологічної науки з залученням найновіших досягнень генетики, молекулярної біології та біотехнології. Принципового значення набувають методи генетичної діагностики інфекційних захворювань (ланцюгова полімераза реакція, дот – блот гібридизація, сіквенс нуклеїнових кислот та інші). Виявлене принципове значення мікроорганізмів в існуванні біосфери, у колообізі речовин у природі, в між популяційній та внутрішньо популяційній мінливості різних живих істот.

Сучасна мікробіологічна наука може успішно розвиватися лише в близькій взаємодії з іншими медико-, та ветеринарно-біологічними дисциплінами, насамперед з епідеміологією та епізоотологією, молекулярною біологією, екологією генетикою та імунологією.

Ринкові відносини в економіці дають новий імпульс розвитку біотехнології, оскільки подальший розвиток виробництва в умовах жорсткої конкуренції буде сприяти виживанню підприємств, які зможуть дуже швидко переорієнтуватись, щоб максимально використати переваги організації процесу виробництва на науковій основі.

Тому, завдання, які надано в “Методичних рекомендаціях”

для виконання курсової роботи з загальної мікробіології і вірусології, спрямовані на поглиблення теоретичних і практичних знань студентів з дисципліни “Загальна мікробіологія та вірусологія”.

В процесі підготовки методичних рекомендацій було передбачено розширення активної творчої самостійної роботи студентів знаннями та їх практичної реалізації.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Курсова робота із курсу „Загальна мікробіологія і вірусологія” є заключним етапом вивчення дисципліни і базується на раніш отриманих знаннях з мікробіології і вірусології. Вона дозволяє поглибити теоретичні та практичні знання студентів з дисципліни, навчити їх самостійно працювати зі спеціальною літературою, критично та творчо аналізувати, узагальнювати літературні дані і отримати результати, обґрунтувати висновки та пропозиції, а також кваліфіковано викладати свої думки.

Методика виконання курсової роботи вивчається і відпрацьовується на лабораторно-практичних заняттях з загальної мікробіології і вірусології, а робота виконується самостійно в позаурочний час за індивідуальним завданням.

Курсову роботу студенти виконують державною мовою і подають у формі рукопису, обсягом 25-30 сторінок.

Текст роботи виконують на одній сторінці друкарських листів формату А4 (297 x 210 мм) залишаючи такі поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

На кожній сторінці розміщують 28-30 строк за виключенням початкових, кінцевих та тих сторінок, на яких розміщені ілюстрації (таблиці, фотокартки, схеми, графіки).

Текст курсової роботи викладається літературною мовою без вживання складних мовних зворотів і жаргонних та некоректних виразів. Математичні знаки пишуть лише у формулах, а в тексті – словами. Виняток становить знаки плюс

/+ / і мінус /- / у супроводі цифр.

Титульний аркуш оформляється у відповідності з вимогами, що наведені у зразку.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул, посилань на літературні джерела подається арабськими цифрами без знака „№”.

Титульний аркуш має бути включеним до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на ньому не ставиться.

Всі сторінки послідовно нумеруються у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Кожний розділ (крім підрозділів) починають з нової сторінки.

Розділи нумеруються однією цифрою з крапкою. Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з двох цифр, перша з них позначає номер розділу, друга – позначає порядковий номер підрозділу. Наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу).

Пункти і підпункти нумерують за правилами нумерації підрозділів.

Якщо у підрозділі вказують пункти, то їх нумерують трьома арабськими цифрами: перша – номер розділу, друга – підрозділу, третя – пункту.

Заголовки виконують без підкреслення, без переносів складів, крапку у кінці не ставлять.

Ілюстрації (фотокартки, рисунки, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом „Рис.” і нумерують послідовно в межах всієї роботи – наскрізна нумерація.

На всі таблиці та ілюстрації повинні бути посилання в тексті, а матеріал, розміщений у таблицях, проаналізований. Посилання та аналіз можна починати словами “Характеризуючи дані таблиці 1 ...”, або після аналізу таблиці в дужках вказують “... (табл. 1)”. Посилання на ілюстрації мають бути в дужках “... (рис. 1)”, або “... як це видно з рисунка 1 ...”.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ТВПШТСБ

Кафедра зоогієни та ветеринарії

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Загальна мікробіологія і вірусологія»

на тему: «   »

Виконавець:
студент II курсу .... групи

_____

Керівник:

_____

(посада, П.І.Б.)

Номер і дата реєстрації
роботи на кафедрі _____
Дата захисту проекту _____
Оцінка _____

Миколаїв – 20...

Таблиці нумерують за наскрізним типом в правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці після слова “Таблиця”, що друкують курсивом, наприклад:

Таблиця 1

Назва таблиці

У випадку перенесення таблиці на наступну сторінку на початку сторінки пишуть у правому верхньому куті, над таблицею слова “Продовження табл.1”.

2. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ РОЗДІЛІВ

В курсовому проекті необхідно дотримуватися послідовності та методики викладення матеріалу. Проект складається з наступних розділів:

- зміст
- вступ
- основна частина з декількох розділів
- висновки
- література

2.1. Зміст

Зміст подається на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), а також вступу, висновків та літератури.

2.2. Вступ

У вступі наводяться основні задачі мікробіології і вірусології, проводиться аналіз значення питань теми курсової роботи та її актуальність. Загальний обсяг цього розділу

становить 1 – 2 сторінки.

2.3. Основна частина

Основна частина – це основний етап розвитку наукової думки за даною темою.

Проводиться аналіз літературних джерел з питання, яке вивчається, викладається ступінь його вивченості та відношення до нього окремих авторів і на цій підставі підтверджується їх актуальність.

Бажаною формою подання матеріалу є дискусійна з одночасними власними коментарями.

При написанні роботи студент повинен давати посилання на літературні джерела.

При посиланні в тексті на літературні джерела слід зазначити порядковий номер за переліком посилань, який виділяється двома квадратними дужками, наприклад, “... у працях [1-7] ...”.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело слід надавати цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитатний текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Цитати з літературних джерел можуть бути використані цілком або з пропуском окремих слів, які позначаються крапками.

З початку та в кінці таких цитат ставлять лапки. Допускається також викладення використаного матеріалу за власною редакцією, але з дотриманням його смислового змісту. Лапки при цьому не ставлять.

При написанні аналітичного огляду рекомендується одночасно складати також список літератури, який приводиться у кінці роботи.

Загальний обсяг цього розділу становить 20 – 25 сторінок.

2.4. Висновки

Повинні включати основні тези теми, яка вивчалась, а також результати розрахункової частини, яка виконувалась студентом.

Після висновків необхідно поставити дату виконання роботи та особистий підпис.

Загальний обсяг цього розділу становить 1 – 2 сторінки.

2.5. Література

Для виконання роботи слід використовувати не менше десяти літературних джерел.

Список літературних джерел, що були використані при виконанні курсового проекту, складають в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків в хронологічному порядку.

Джерела спеціальної літератури, видані українською чи російською мовами, розміщують у списку оригіналу за літерами української абетки.

При посиланні на монографії, підручники, брошури необхідно послідовно вказувати прізвище, ім'я та по-батькові у називному відмінку, назву книги, місце видання, видавництво, рік видання та кількість сторінок. Міста Москва, Санкт-Петербург, Київ та Харків, де знаходяться видавництва, позначаються початковою літерою, решта – повністю. Назву видавництв в лапки брати не слід. Якщо книга написана двома або більше авторами, то їх прізвища та ініціали вказують в тій послідовності, в якій вони написані у книзі. Якщо книга чотирьох і більше авторів спочатку необхідно писати назву книги, потім вказують під чиєю редакцією видана книга, або хто її склав, далі місце видання, видавництво, рік видання та кількість сторінок. Наприклад:

Кіщак І. Т. Виробництво і застосування преміксів / І. Т. Кіщак. – К. : Урожай, 1995. – 270 с.

Породи свиней в Україні / за ред. В. П. Рибалки,

Ю. Ф. Мельника, В. М. Нагаєвича, В. І. Герасимова. – Х. : Еспада, 2001. – 80 с.

При використанні статей з журналів та періодичних видань в списку вказують прізвище та ініціали авторів, назву статті, журналу, рік випуску, номер та сторінки, на яких розміщена стаття. Наприклад:

Топіха В., Волков А., Гнатюк С. Шляхи підвищення інтенсифікації свинарства // Тваринництво України. – 2001. – № 8. – С. 5–6.

В посиланні на статтю, яка розміщена в наукових збірниках, крім авторів і назви статті, вказують назву збірника або наукової установи, яка його видала, місце видання, видавництво, номер випуску, рік, сторінки, на яких розміщена стаття, наприклад:

Топіха В. С., Волков А. А., Трибрат Р. О. Характеристика генеалогічної структури свиней породи дюроч української селекції // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2002. – В. 1(8). – С. 10–12.

В посиланні на довідники спочатку необхідно писати назву довідника, потім вказувати, під чією редакцією виданий довідник. Наприклад:

Довідник з виробництва свинини: довід./ за ред. В. П. Рибалки, В. І. Герасимова, М. В. Чорного. – Х. : Еспада, 2001. – 335 с.

3. СПИСОК ТЕМ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Мікрофлора молока і молочних продуктів
2. Бактеріофаги
3. Сальмонельоз
4. Мікробіологія у харчовій промисловості
5. Екологія мікроорганізмів
6. Плісняві гриби
7. Сказ
8. Мікробіологія в молочному виробництві
9. Антибіотики і антибіотико-резистентність організму

10. Мікрофлора м'яса
11. СНІД
12. Віруси в біосфері
13. Мікрофлора кормів
14. Вірусні хвороби рослин
15. Грип
16. Кишкова паличка
17. Туберкульоз
18. Герпес
19. Чума і людство
20. Мікотоксикози - кормові отруєння тварин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асонов Н. Р. Микробиология. / Н. Р. Асонов. – М. : Агропромиздат; 1989. – 350 с.
2. Асонов Н. Р. Практикум з мікробіології. / Н. Р. Асонов. – М. : Агропромвидав; 1988.
3. Билай В. И. Основы общей микологии. / В. И. Билай. – К.: Высш. шк., 1989. – 381 с.
4. Векірчик К. М. Мікробіологія з основами вірусології. / К. М. Векірчик. – К. : Вища шк. – 1987. – 232 с.
5. Практична мікробіологія. посібник / С. І. Климюк, І. О. Ситник, М. С. Творко, В. П. Широбоков – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. – 440 с.
6. Мікробіологія: посібник. – у 3-х ч. – Ч 1. “Загальна медична мікробіологія” / [С. Є. Дейнека, В. К. Патратій, І. Й. Сидорчук та ін.]. – Чернівці : Медик, 2007. – 237 с.
7. Пирог Т. П. Загальна мікробіологія. / Т. П. Пирог. – К. : НУХТ, 2004. – 471 с.
8. Справочник по микробиологическим и вирусологическим методам исследования / под ред. О. М. Биргера / – М. : Медицина. 1982.
9. Ташута С. Г. Загальна вірусологія. / С. Г. Ташута. – К. : 2004. – 328 с.
10. Фролов А. Ф. Практическая вирусология. / А. Ф. Фролов, Л. Ф. Шевченко, В. П. Широбоков. – К. : Здоров'я, 1989.
11. Харченко С. М. Ветеринарно-санітарна експертиза кормів. / С. М. Харченко, М. К. Щербанюк. – К. : Урожай, 1985. – 108 с.
12. Харченко С. М. Мікробіологія. / С. М. Харченко. – К. : Сільгоспосвіта, 1994. – 352 с.
13. Черкес Ф. К. Руководство к практическим занятиям по микробиологическим исследованиям. / Ф. К. Черкес. – М. : Медицина. – 1980.

Навчальне видання

ЗАГАЛЬНА МІКРОБІОЛОГІЯ І ВІРУСОЛОГІЯ

Методичні рекомендації

Укладачі: **Кириченко** Віктор Анатолійович
Кот Стах Петрович

Формат 60x84/16 Ум. друк. арк. 4,8
Тираж 10 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013р.